



Написання *не, ні* з різними частинами мови

Написання **не** з різними частинами мови

НЕ + числівники, займенники, прийменники = окремо
(*не вісім, не моя, не до добра*),
АЛЕ *неабихто, неабияк*.

НЕ + дієслова, дієприслівники = окремо
(*не їду, не прочитавши, не хочу*),
АЛЕ 1. Якщо без не не вживаємо: *ненавидіти, нехтувати*;
2. Якщо не є частиною недо-: *недооцінювати, недовиконавши*. Але якщо
можна замінити префікс на інший, пишемо окремо: *не дочув = не почув*.

<i>не здужати</i> (не змогти)	<i>нездужати</i> (хворіти)
<i>не славити</i> (не прославляти)	<i>неславити</i> (ганьбити)
<i>не покоїтися</i> (не лежати, не спочивати)	<i>непокоїтися</i> (хвилюватися)
<i>не стямитися</i> (не прийти до тями, не встигнути збагнути)	<i>нестямитися</i> (втратити контроль)
<i>не доїдати</i> (залишити частину їжі)	<i>недоїдати</i> (голодувати)
<i>не добачати</i> (не помічати)	<i>недобачати</i> (погано бачити)

не має	немає
уживаємо в значенні антоніма до дієслова «мати»: <i>Антон має пропозицію / Антон не має пропозиції</i> .	те саме, що «нема»: <i>В Оксани немає планшета = В Оксани нема планшета</i> .

НЕ + іменники, прикметники, дієприкметники, прислівники	
разом	окремо
1. Якщо без не не вживаємо: <i>нероба, недбалий, негайно.</i>	1. Якщо є протиставлення: не сильний, а слабкий; не рідко, а густо. Але <i>неширока, але глибока річка</i> (протиставлення за ознакою глибини немає).
2. Якщо не є частиною префікса недо-: <i>недооцінка, недовчений.</i>	2. Не стосується присудка: <i>Ця дівчина не розумна (не є розумна). Улітку тут не жарко (не є жарко).</i>
3. Якщо можна дібрати синонім без не : <i>недруг (=ворог), нещирий (=лицемірний), небагато (мало)</i>	3. Дієприкметник має залежні слова: <i>не прочитана ще книжка; не намальована ніким картина.</i>
	4. Не з більшістю прислівників: <i>не варто, не треба, не по-нашому</i> (якщо прислівник із дефісом).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!		
<i>Ялинка не прикрашена.</i>	<i>Неприкрашена ялинка.</i>	<i>Не прикрашена ніким ялинка.</i>
Дієприкметник / прикметник є частиною присудка (стоїть після підмета).	Дієприкметник / прикметник є означенням (стоїть перед іменником).	У реченні є залежне слово: <i>не прикрашена (ким?) ніким.</i>

Пишемо з дефісом із власними назвами

не-Європа

Таблиці укладено за матеріалами:

1. Хворостяний І. Г. Українська мова: лайфхаки / І. Г. Хворостяний. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019. — 288 с.

Написання **ні** з різними частинами мови

разом	окремо
1. Якщо без ні не вживаємо: <i>нікчемний, нічліг</i> .	1. З усіма частинами мови, якщо частка ні заперечує наявність дії, ознаки, способу дії: <i>ні йти, ні їхати; ні твердий, ні м'який</i> .
2. У заперечних займенниках і прислівниках: <i>ніхто, ніде, нікуди, ніяк</i> . АЛЕ <i>ні в кого, ні в скількох</i> (є прийменник між часткою та словом).	2. У стійких сполученнях слів: <i>ні те ні се; ні сіло ні впало; ні в тих ні в сих</i> .



Практичні завдання

Завдання 1. Запишіть правила, за допомогою яких можна пояснити подані приклади.

1. Негарна дівчина / дівчина не гарна:

2. Непрочитаний роман / ніким не прочитаний роман:

3. Невесела історія / історія не весела, а сумна:

4. Недописаний твір / не дописаний автором твір:

5. Подруга нездужає / подруга не здужає зробити завдання:

6. Учитель недобачає / учитель не добачає помилок:

Завдання 2. З'єднайте слова з картинками, правильно запишіть їх.



не/догризок

не/вагомість

не/довіра

не/жить

не/навість

не/нажера





Джерело: Онатій А.В. Інтерактивний зошит з української мови (фонетика, орфографія) / А. В. Онатій, А. Є. Дусик та ін. — Київ : Вид-ць ФОП Колот, 2019. — 116 с.



Рекомендовані джерела

- Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту): підручн. для 10 кл. закл. заг. сер. освіти / Олександр Авраменко. – К. : Грамота, 2018.
- **Український правопис** / НАН України; Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні; Інститут української мови. – К.: Наукова думка, 2019. – 392 с.
- Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфхаки / І.Г. Хворостяний. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019. — 288 с.